

Swaay, C.A.M. van, R. Ketelaar & D. Groenendijk 2002 Dagvlinders en libellen onder de meetlat : jaarverslag 2001. - De Vlinderstichting, Wageningen.

Terwan, P. 1992 Boeren met Natuur. Een verkenning van kansen voor natuur op landbouwbedrijven. - Centrum voor Landbouw en Milieu, Utrecht.

Veling, K., C.A.M. van Swaay & D. Groenendijk 2002 Schatting aandeel populaties Rode Lijstsoorten in terreinen van Staatsbosbeheer. Rapport VS2002.14. - De Vlinderstichting, Wageningen.

VOFF, 2001 Beschermde soorten op het spoorwegemplacement Kerkrade. - VOFF : Vereniging Onderzoek Flora en Fauna, Nijmegen.

2002 Voortgangsrapport Project Natuurontwikkeling Oeffeltse Raam : 1e, 2e en 3e fase 2000-2002. - afd. Ruimtelijke Ontwikkeling Gemeente Boxmeer, Boxmeer.

Vries, H.H. de 2002 Uitvoeringsplan groene glazenmaker in Noord-Holland : fase II. - De Vlinderstichting, Wageningen.

Vries, H.H. de 2002 Uitvoeringsplan groene glazenmaker in Noord-Holland : fase I. - De Vlinderstichting, Wageningen.

Vries, H.H. de & S. Ens 2003 Herstelplan veenhoibeestje in de Achterhoekse venen. Rapport VS2002.52. - De Vlinderstichting, Wageningen.

Wouda, H.A. 2002 Rapport meetnetten 2002 Leemputten bij Staverden, gemeente Ermelo : Libellen, Dagvlinders, Zweefvliegen, Paddestoelen. / bestaat uit vier onderdelen: 1. Rapport meetnet libellen [etc.], 2. Rapport meetnet vlinders [etc.], 3. Zweefvliegeninventarisatie [etc.] en 4. meetnet paddestoelen [etc.]. - H.A. Wouda, [s.l.].

Wouda, H.A. 2002 Rapport 2002 Landgoed Staverden, Gelders Landschap : vlinders; libellen; paddestoelen. / bestaat uit de delen 1: Rapport libellen en dagvlinder inventarisatie 2002 Verbrande Bos, [etc.] en 2: Rapport paddestoelen meetnet 2002 De Korte Slinger [etc.]. - H.A. Wouda, [s.l.].

Wouda, H.A. 2000 Landgoed Staverden, Gelders Landschap : 1. Rapport paddestoelen meetnet 2000 Korte Slinger en het Kerkepad, een verkenning; 2. **Rapport libelleninventarisatie Verbrande Bos;** 3. Programma beheer, natuurdoelpakketten Verbrande Bos, Juniperusheide en Gagelbos. - eigen uitgave auteur, [Ermelo].

Woudenberg, S. 2002 Changes in plant and animal species of the Netherlands due to climate change. MSc.thesis Environmental Systems Analysis Group Department of Environmental Sciences. - Wageningen University, Wageningen.

Waarnemingen-records aan diggelen

Dit voorjaar zijn veel vroege libellenwaarnemingen gedaan. In de NVL e-mailnieuwsbrief was hierover al het nodige te lezen. Het libellenseizoen begon dit jaar

in februari (bijna vanzelfsprekend) met de winterjuffers (zie ook blz 14). Dit waren weliswaar geen recordwaarnemingen, maar het betrof wel meer exemplaren op meer verschillende locaties.

In de tabel op de volgende bladzijde staan de records en de bijna records vermeld. De waarnemingsdata zijn vergeleken met de data uit de Veldgids Libellen van Frank Bos en Marcel Wasscher.

Tweede Paasdag (21 april) bleek dit jaar een prima waarnemingsdag te zijn. De records werden vastgesteld in het midden en zuiden van ons land. Zo bleek de Glassnijder dit jaar al vroeg te vliegen. Eus van de Burg vond op 18 april een Glassnijder in Nieuwkoop. Bos & Wasscher geven 22 april als vroegste datum. Daarna zag Eus op 20 april in Alphen a/d Rijn nog een exemplaar. Niels Bot zag de Glassnijder op 21 april op de Strijbeekse Heide in Noord-Brabant. Niet alleen in Nederland bleek de Glassnijder vroeg te zijn. Marcel Wasscher schrijft hierover (e-mail 16/5/2003):

Uit Engeland kwam van Adrian Parr het bericht "Here in Britain we had a very sunny March, which tempted out at least one exceptionally early *Brachytron pratense* (Glassnijder), but otherwise the dragonfly season hasn't really started yet".

Interessant daarbij is dat we op de terugweg van de wandeling op de libellenstudiedag (15 maart 2003) een larve van de Glassnijder BRACPRAT op het fietspad vonden. Hij deed erg dood aan doch (bedacht ik me later) in net doen alsof je dood bent "death veining behaviour" is deze soort erg goed. De spoorloot, waarlangs het fietspad (tussen het Ecodrome en het spoor bij Zwolle) loopt, staat wel wat water en wat riet maar is op het oog niet heel erg geschikt voor deze soort.

Waren jullie erbij op de libellenstudiedag toen we deze waarneming deden? Mijn vragen:

1. was het Bracprat (ik weet het vrijwel zeker)
2. hebben jullie het beest toen zien bewegen?

marcel.hilair@12move.nl

Op 24 april in de Kampina (Noord-Brabant) werden van drie libellensoorten de vroegste waarnemingsdatum op één locatie scherper gesteld. Eus van de Burg vond bij een pas gegraven ven de Platbuik, Azuurwaterjuffer en Grote roodoogjuffer.

De meest opmerkelijke vroege vondst is de Zwerende heidelibel van Arjan Stroo op 21 april vanuit een roeibootje op de Rijn. Maar liefst 22 dagen eerder dan de vroegst bekende waarneming!

Ook de vondst van de Houtpantserjuffer op 13 mei (21 dagen eerder) door Merijn van Leeuwen bij de VU van Amsterdam is bijzonder. Bos & Wasscher geven 3

Tabel: Vroege waarnemingen 2003

Soort	datum	Bos & Wasscher	plaats	provincie	waarnemer	LN.nr
LEUCRUBI	6 april	4 april	Deurnese Peel	Noord-Brabant/ Limburg	Jan Slaats	03:06
BRACPRAT	18 april	22 april	Nieuwkoop	Zuid-Holland	Eus v/d Burg	03:07
BRACPRAT LIBEQUAD	21 april	22 april 21 april	Strijbeekse Heide	Noord-Brabant	Niels Bot	03:09
COENLUNU LIBEQUAD	21 april	20 april 21 april	Veluwe	Gelderland	Eus v/d Burg	03:07
COENLUNU	21 april	20 april	Lunsveen, Drouwenerveld	Drenthe	René Manger	03:08
SYMPFONS	21 april	13 mei	Leiden, Rijn	Zuid-Holland	Arjan Stroo	03:08
COENPULC	21 april	22 april	Kromme Rade	Noord-Holland	Eus v/d Burg	03:08
LIBEDEPR COENPUEL ERYTNAJA	24 april	28 april 26 april 27 april	Kampina, Boxtel	Noord-Brabant	Eus v/d Burg	03:09
GOMPVULG	28 april	30 april	Beerze, Kampina	Noord-Brabant	Tim Termaat	03:10
LESTVIRI	13 mei	3 juni	VU Amsterdam	Noord-Holland	Merijn van Leeuwen	03:14
ERYTVIRI	16 mei	13 juni	Archeon, Alphen a/d Rijn	Zuid-Holland	Peter de Knijff	03:14

LN.nr = Libellennieuws nummer (e-mailcirkel)

juni namelijk als vroegste datum. Peter de Knijff vond een Kleine roodoogjuffer (bijna een maand eerder dan bekend) op het Archeon terrein in Alphen aan den Rijn. Deze ultra vroege waarnemingen zijn dermate opvallend dat je je afvraagt of de determinaties wel correct zijn. Door Weia Reinboud werd in LN 03:15 dan ook aangegeven dat dit soort bijzondere waarnemingen nader gedocumenteerd dienen te worden, alvorens ze in de boeken komen te staan. Voornoemde twee soorten zouden (jong stadium) verward kunnen zijn met de Gewone- of Tangpantserjuffer (Tim Faasen LN 03:16) respectievelijk de Grote roodoogjuffer. Wellicht dat het CWNO bij dit soort extremen ook hier haar licht over kan laten schijnen.

Hoewel er vermoedelijk sprake is van regionale verschillen in het moment van uitsluipen van libellen, lijkt het erop dat vroege soorten als de Vuurjuffer en de Bruine winterjuffer meer moeite hebben gehad om dit jaar uit te sluipen. Ik ben benieuwd of dit najaar ook record-waarnemingen gaat opleveren?

René Manger

Reactie op een reactie

Het hek van de dam!

Oftewel, zijn soortnamen heilig?

Een hek is een hek en een dam is een dam. Laat daar geen onduidelijkheid over bestaan. Nu zal dat ook niet snel gebeuren, want het zijn namen die in

onze taal 'ontstaan' zijn. Ontstaan, dus niet bedacht. Er kwam geen naamgever aan te pas. Zo is er ook nooit een naamgever te pas gekomen in het geval van otter, paapje, ogentroost, wenteltrapje, roerdomp of noem er nog maar een paar honderd op.

Etymologisch is de herkomst te herleiden en te verklaren, maar de woorden ontstonden simpelweg in de volksmond en zijn in honderden jaren nooit veranderd. (Alhoewel, het paapje heet nu officieel paap).

In de volksmond heeft een aantal libellensoorten ook sinds mensenheugenis fraaie namen zoals paardenbijter, beekster en beeknimf. De meeste soorten sletten echter een leven in de betrekkelijke anonimiteit van een goed gekozen wetenschappelijke (Latijnse) naam. Daar is terecht verandering in gekomen, er werden Nederlandse namen bedacht en dat feit staat buiten discussie. Tijdens het onderzoek aan noordse winterjuffers, vroeg ik me op een gegeven moment af wat er zo 'noords' is aan dat juffertje. Met een wat prikkelend betoog stelde ik het ter discussie, maar zeker niet met de intentie om de hele libellennomenclatuur maar tegelijk op de helling te zetten. KD Dijkstra, Vincent Kalkman en Menno Reemer klommen in de pen en schreven een repliek. Enerzijds is hun betoog helder en verklarend, de teneur is duidelijk, maar anderzijds verplaatsen zich nauwelijks in de denkwijze van een ander en wordt de toon wat cynisch. Er wordt nu eenmaal niet altijd door iedereen over dit soort zaken onderwerpen hetzelfde gedacht. Daarom zijn discussies soms verhelderend.

Enfin, noordse winterjuffer is gewoon een naam en als zodanig misschien te verklaren vanwege het meer noordelijke verspreidingsgebied dan de bruine winter-

